

Grupy spółgłoskowe kontynuujące psł. *sr`, *zr`

Autor: Halina Karaś

{smoothgallery image=M889.gif&title=Leksykon&caption=Kontynuanty grup *sr, *zr (stp. śrz, źrz) w gwarach. Oprac. A. Krawczyk-Wieczorek na podstawie: Kucała 56, Dejna 32.}Grupy spółgłoskowe kontynuujące psł. *sr` i *zr` w gwarach. Rozwój dawnych prasłowiańskich grup *sr` i *zr`, które dziś w polszczyźnie ogólnej mają swoje kontynuanty w postaci grup śr, źr, jr, różnicuje wyraźnie dialekty ludowe. W gwarach Małopolski i Mazowsza rozwinęły się one podobnie jak w języku ogólnym, np. środa, źródło, ale też: uźreć = ujrzeć. W północnej Małopolsce grupy te uległy przestawce (metatezie), czyli śr ↔ rś, źr ↔ rź, np. rśroda, rźródło, rźbień, urzić / urzieć. Na terenach zachodniej Polski powstały grupy śrz, źrz (tak jak w języku literackim do XIX w.), z tym że w południowej Wielkopolsce i na Śląsku pojawiły się tu spółgłoski wstawne t, d, np. strzoda, zdrzódło, zdrzebień, a na części tego terenu nastąpiło rozpodobnienie: chrzoda, grzebień, lub upodobnienie i uproszczenie: szoda, rzódło.